

Ulemadan Oflu Dursun Efendi ile Tanışmamız

1964'lü yıllarda bir gün yatsı namazından sonra Kümbet medresesinde Risale-i Nur dersi yapıyorduk. Ders esnasında Oflu Öğretmen Hayati Saral ile birlikte iki zat teşrif etti. Gelenlerden birinin büyük bir zat olduğu simasından belliydi. Dersi bölmeden içeri girip arka tarafa oturdular. Dersten sonra, gelenlere, **“Hoş geldiniz.”** dedim ve yanıma davet ettim. Bu sırada Hayati Bey yanımıza gelen zatın Of müderrisi, meşhur **Hacı Dursun Efendi** olduğunu söyledi. Ben de hemen kalkıp elini öptüm.

Hacı Dursun Efendi'nin ismini daha önceden duymuştum. Kendisinin İstanbul'daki Süleymaniye Medreseleri Dersiamlarından* olduğunu biliyordum. Medreseler kapanınca, memleketi olan Of'a gelmiş ve orada tedrisat ile meşgul olmuş ve birçok talebe yetiştirmiş.

Hacı Dursun Efendi gayet mütevazı, sohbet ehli ve arif bir zat idi. Erzurum'da tedavi için kaldığı bir hafta içerisinde, her gün medreseye gelir ve sohbet ederdi. Kendisiyle kalben, ruhen, fikren çok iyi anlaştık.

Bir sohbetimizde:

“Efendim, ömrünüzün bir çoğu İstanbul'da ilim-irfan yolunda geçti. Acaba oradaki hatıralarınızdan, bilhassa ulemaya ait bazı hatıralardan bizlere bahseder misiniz?” dedim.

Gözleri dolarak şunları anlattı:

“İstanbul'da müsbet-menfî bir çok hadiseye şahit oldum. İstanbul, medreseler sayesinde, dünyanın nazar-ı dikkatini celbeden bir ilim-irfan beldesi olmuştu. Avrupa hukuka ait halledemediği birçok meseleyi İstanbul'daki **Darü'l-Hikmeti'l-İslâmiye**'den sual ederdi. İstanbul'da yetişen ulemanın emsali ne Mısır'da, ne Pakistan'da ne de dünyanın başka bir yerinde yoktu. Mısır'daki El-Ezher Üniversitesi şeyhlerinden Meşhur Şeyh Bahid Efendi, İstanbul ulemasını ziyarete gelmişti. Bu ziyareti esnasında aynen şöyle buyurdu:

“Taaccüp ediyorum. Doğrusu buradaki ulemanın emsali ne bizde ne de dünyanın herhangi bir yerinde yoktur.”

İstanbul bu haldeyken, medreselerin kapatılmasıyla bu ilim ve irfan şerefinden millet olarak mahrum kaldık. Bu hâl, hamiyet sahiplerini ve ehli diyaneti çok müteessir etti. İşte bizim için en büyük yıkılış budur. Müslümanlar için felâketlerin en büyüğü ulemanın sonunun gelmesidir.

Bunun neticesi, her türlü faziletin, irfanın, kemalatın düşmanı olan cehaletin istilasına maruz kalmaktır. Peygamberimizin de haber verdiği gibi

“Bu milletin başına âlim kisvesiyle cahil insanlar gelecekler. Hem kendilerini, hem de başkalarını dalalete düşürecekler.”

Bu hâl bana çok büyük bir ıstırap veriyor.”

Bunları dinledikten sonra Üstad Hazretlerinin İstanbul’a gelişini sordum. Bu konuda da şunları anlattı:

“Bediüzzaman Hazretlerinin İstanbul’a geldiği sırada biz medrese ilimlerini tamamlamış ve icazetlerimizi almıştık. Şarktan gelen genç bir âlimin, Şark’a Darü’l-Fünun açmak için Padişah’tan yardım istediğini öğrendik. Molla Said ismindeki bu genç âlim, ilim ve irfanıyla çok kısa bir sürede İstanbul’da tanındı. Şekerci Hanında kaldığı süre içinde **“Burada bütün suallere cevap verilir, sual sorulmaz.” diye bir levhayı hanın duvarına astırdı. Bu durum İstanbul’daki genç âlimlerin gıpta damarını tahrik etmiş. **“Bir kimse nasıl bütün suallere cevap verir? Bu aklın haricinde bir iştir.”** dediler ve Süleymaniye medreselerinde bulunan, başta Hasan Hüsnü Erdem olmak üzere, icazet alma safhasına gelmiş birçok medrese talebesi günlerce çalışarak en müşkül meselelerden yirmi sual hazırladılar. Hatta içlerinden birisi, **“Şark âlimleri tecvid ilmini çok fazla bilmezler. Bir sual de tecvidden hazırlayalım. Belki o sualden açığını yakalarız.”** demiş. Bir sual de tecvitten hazırlamış, Şekerci Han’ına gitmişler.”**

"Bediüzzaman Hazretlerinin yanına gittiklerinde, kendi hocalarını Bediüzzaman ile sohbet ederken bulmuş, bir köşeye oturup sohbeti dinlemişler. Hocaları ayrıldıktan sonra hazırladıkları soruları Bediüzzaman’a vermişler. Bediüzzaman bütün soruları tek tek okuyup cevaplamış, hem de bir suali sorarken yanlışlık yaptıklarını söylemiş ve sualin nasıl sorulması gerektiğini anlatmış. Bu olaydan sonra arkadaşlar Bediüzzaman’ın ilmine hayran kalmışlar."

"Ben Bediüzzaman’ı çok merak etmeme rağmen İstanbul’a bu ilk gelişinde göremedim. Rus esaretinden dönüşünde ikinci kez İstanbul’a geldiğinde İstanbul uleması, Şeyhü’l İslâm Cemaleddin Efendi’nin arzusuyla, Bediüzzaman’a istirham ederek kendisini Darü’l-Hikmeti’l-İslâmiye’ye aza olarak almışlar."

"O günlerde bir arkadaşıyla birlikte Bayezid Caminin yanında bulunan bir hemşehrimizi ziyarete gittiğimizde, birden bire bütün çarşı esnafının ayağa

kalktığını gördük. **“Ne oluyor?”** diye sorduğumuzda **“Bediüzzaman geliyor.”** dediler. İşte Bediüzzaman’ı ilk defa orada gördüm. Başında bir Pakistan kalpağı, elinde ince bir bastonu vardı. Uzun boylu, heybetliydi. Emin adımlarla yürüyordu. Omuzunda da bir seccadesi vardı. Süleymaniye Camiine doğru gidiyordu. Biz de peşine takılıp Süleymaniye’ye doğru gittik. Süleymaniye camiinde iki rekat kuşluk namazı kıldı. Sonra Süleymaniye medreselerinin yanında bulunan âlimlerin oturup ilmi sohbetler yaptıkları kahvede bir masaya oturdu. Biz hemen yanına gidip elini öptük. O kahve İstanbul’un en lüks kahvesiydi. O anda aklımızda bulunan, ilmi sualleri kendisine sorduk. Rahat bir şekilde suallerimize cevap verdi. Biraz oturduktan sonra elini öpüp yanından ayrıldık. İşte kendisini ilk görüşüm bu şekilde oldu.”

"O sıralar biz **ruus imhiani**¹ için tez hazırlıyorduk. Konusu **“tevhid”** bahsiydi. Tezde **“nübüvvet”** konusunu işleyip işlemeyeceğimize bir türlü karar veremedik. Danışmak için Şeyhü'l İslâm Cemaleddin Efendi'ye gitmeye karar verdik. Yanına gittiğimizde Bediüzzaman'ın da aralarında bulunduğu birkaç kişi ile birlikte sohbet ettiklerini gördük. Şeyhü'l İslâm'a, **“Tezde “tevhid” bahsi ile birlikte “nübüvvet” bahsini de işleyecek miyiz?”** diye sorduk. Fakat daha Şeyhü'l İslâm ağzını açmadan Bediüzzaman, **“Sadece tevhidi işleyeceksiniz!”** dedi. Biz Şeyhü'l İslâma soru sorduğumuz hâlde, Bediüzzaman'ın bize cevap vermesine hayret ettik ve oradan ayrıldık. Daha sonra bir gece soru sormak üzere Şeyhü'l İslâm Cemaleddin Efendi'nin evine gitmiştik. Evindeki kütüphanesini görünce hayretler içinde kaldık. Kütüphanesi çokzengindi. Görüşmemiz sırasında bir ara şunu sorduk:"

“Geçenlerde biz size bir soru sorduğumuzda sizin yerinize Bediüzzaman cevap verdi. Bu durumu garipsedik. Bediüzzaman neden böyle yaptı?”

Bize cevaben şöyle dedi:

“Sakın ha! Böyle düşünmeyin. Kesinlikle bu edebe aykırı değildir. Avrupalılar bize (Darü'l Hikmet'e), İslâmiyet'e ait bazı sualler soruyorlardı. Bediüzzaman bu suallerin cevabını hemen veriyordu. Ben her soru sorulduğunda bu gördüğünüz kütüphanede araştırmaya başlıyor, on on beş gün araştırdıktan sonra Bediüzzaman'ın verdiği cevapların isabetli olduğunu anlıyordum.” dedi. Bediüzzaman ile ikinci karşılaşmam da bu şekilde oldu.”

Hacı Dursun Efendi ile bir başka sohbetimizde bana:

“Bediüzzaman’ın tarikatler hakkındaki görüşleri nedir? İşittiğimize göre Bediüzzaman: **'Zaman tarikat zamanı değildir.'** demiş” diye sordu.

Ben de:

“Üstadımızın tarikat hakkında bir risalesi var. Emrederseniz onu okuyabilirim.” dedim.

“Tabî! Can-ı gönülden dinlerim.” dedi.

Ben de kendisine [Telvihat-ı Tis'a Risalesini](#) başından sonuna kadar okudum. Hâlinden ve tavırlarından çok dikkat ve hayret ile dinlediği anlaşılıyordu. Hayretini ifade için şunları söyledi:

“Allah! Allah! Ben çok genç yaşta iken Nakşibendî tarikatına intisap etmiş birisiyim. Bu bakımdan tarikat ve tasavvufa ait, Gümüşhanevî Hazretleri başta olmak üzere birçok büyük zatın kitaplarını okudum. Fakat böyle bir izah ve tarifi ilk defa dinledim. Peki ama bu, “Zaman tarikat zamanı değildir.” sözüne ne diyeceğiz?”

Bu sualine karşılık şöyle cevap verdim:

“Efendim bu söz Üstadımızdır. Onun ifadesinden okuyacağız. Üstad Hazretleri Risale-i Nur’un bir çok yerinde bunun izahını yapmış. Bunları da yine Risale-i Nur’dan okuyalım. Fakat şunu hemen söylemem gerekir ki, bu zamanın insanlarını geçmiş zamanın insanlarıyla kıyas etmek yanlış olur. Çünkü eski zamanın insanların imanları kuvvetli, teslimiyetleri kaviydi. Ulemanın nasihatlerini, mürşitlerin emirlerini delilsiz kabul ederlerdi. Bu devrin gençlerinin akılları ise bin parçaya ayrılmış. Birtakım menfi ideoloji mensuplarının itikatlarımıza attıkları şüphe ve tereddütler ile ruhları yaralanmış, kalpleri zedelenmiş, akılları bozulmuş, Marksist, Darwinci, Tabiatperest yahut Materyalist olmuşlar. Diğer bir kısmı ise şehvanî hislerine esir olmuş, sefahate kapılmışlar. Takdir edersiniz ki, bu gibi gençlerin şüphe ve tereddütlerini tarikat ile gidermek ve onları ahlâksızlıktan bu yolla kurtarmak mümkün değildir.”

“İşte Risale-i Nurlar, ihtiva ettiği hakikatler, hüccetler ve bürhanlar ile insanların itikadına arız olan evham perdelerini yırtıyor. İman ve itikadına gelen şüphe ve tereddütleri söküp atıyor. İman noktasında onları şuurlandırıyor, intibahlarına vesile oluyor ve nefsi emmarenin esaretinden kurtarıyor. Birkaç gündür yanınıza gelip, elinizi öpen üniversiteli gençler, hep Risale-i Nur’un semeresidir. Şimdi ben size Risale-i Nur’dan bir yer okuyayım. Elbetteki bu okuyacağım yeri siz bizden daha iyi anlarsınız.”

Sonra Mektubat'tan şu kısmı okudum:

"Benden sual ediyorsun: "Neden senin Kur'an'dan yazdığın Sözler'de bir kuvvet, bir tesir var ki, müfessirlerin ve âriflerin sözlerinde nâdiren bulunur. Bazan bir satırda, bir sahife kadar kuvvet var; bir sahifede, bir kitab kadar tesir bulunuyor?"

"Elcevab: -Güzel bir cevabdır- Şeref, i'caz-ı Kur'an'a ait olduğundan ve bana ait olmadığından, bilâ-perva derim: Ekseriyet itibariyle öyledir. Çünkü:"

"Yazılan Sözler tasavvur değil tasdiktir; teslim değil, imandır; marifet değil, şehadettir, şuhuddur; taklid değil tahkiktir; iltizam değil, iz'andır; tasavvuf değil hakikattir; dava değil, dava içinde bürhandır. Şu sırrın hikmeti budur ki:"

"Eski zamanda, esasat-ı imaniye mahfuzdu, teslim kavî idi. Teferruatta, âriflerin marifetleri delilsiz de olsa, beyanatları makbul idi, kâfi idi. Fakat şu zamanda dalalet-i fenniye, elini esasata ve erkâna uzatmış olduğundan, her derde lââyık devayı ihsan eden Hakîm-i Rahîm olan Zât-ı Zülcelal, Kur'an-ı Kerim'in en parlak mazhar-ı i'cazından olan temsilâtından bir şu'lesini; acz u za'fıma, fakr u ihtiyacıma merhameten hizmet-i Kur'ana ait yazılarıma ihsan etti. Felillahilhamd sırr-ı temsil dûrbîniyle, en uzak hakikatlar gayet yakın gösterildi. Hem sırr-ı temsil cihet-ül vahdetiyle, en dağınık mes'eleler toplattırıldı. Hem sırr-ı temsil merdiveniyle, en yüksek hakaik kolaylıkla yetiştirildi. Hem sırr-ı temsil penceresiyle; hakaiki gaybiyeye, esasat-ı İslâmiyeye şuhuda yakın bir yakîn-i imaniye hasıl oldu. Akıl ile beraber vehim ve hayal, hattâ nefis ve heva teslime mecbur olduğu gibi, şeytan dahi teslim-i silâha mecbur oldu."

"Elhasıl: Yazılarımda ne kadar güzellik ve tesir bulunsa, ancak temsilât-ı Kur'aniyenin lemaatındandır. Benim hissem; yalnız şiddet-i ihtiyacımla talebdir ve gayet aczimle tazarrumdur. Derd benimdir, deva Kur'anındır." [2](#)

Ben okumayı bitirince Hacı Dursun Efendi, **"Azizim"** dedi, **"Bu fakiri cidden nurlara gark ettiniz. Bütün gam ve kederimi bu ders ile kalbimden sildiniz. Hüzünlerim huzur ve saâdete döndü."**

Ben de:

“Efendim bizi duanızdan eksik etmezseniz memnun olurum.” dedim. Hacı Dursun Efendi de, **“Ömrüm oldukça bu hizmetiniz için dua edeceğim. Bu gün kendimi dünyaya yeni gelmiş gibi hissettim.”** dedi.

Yine kendisiyle bir başka sohbetimizde, “Burada kaldığım birkaç gündür dikkat ediyorum. Sadece Üstad’dan bahsediyorsunuz. **“Üstad”** diyorsunuz, başka bir şey demiyorsunuz. Malumdur ki, herhangi bir şeyde ifrat da zararlıdır, tefrit de. Bu durum endişe verici değil mi?” dedi.

Ben de, “Efendim Üstadımız her şeyin ölçüsünü Risale-i Nur’da vermiş. Allah’a muhabbetin, Peygambere muhabbetin, sahabeye muhabbetin, evliyaya muhabbetin ölçülerini anlatmış. Bizim Üstadı sevmemiz ve ona muhabbet beslememiz de, başta Allah ve Peygamber sevgisini kalplerimize yerleştirmesinden dolayıdır.” dedim ve Peygamberimize ait, On Dokuzuncu Söz, On Birinci Lem’a, On Dokuzuncu Mektup gibi Risale-i Nur’dan bir çok yeri okudum.

Sonunda, **“Şimdi o endişe benden gitti. Nurların derslerini okumayan, dinlemeyen “Ben Bediüzzaman’ı tanıyorum.” demesin. Bediüzzaman’ı tanımak, görmekle olmuyormuş.”** dedi ve sözlerini şöyle tamamladı:

“Bediüzzaman Hazretleri iman ve İslâm şuurunu öyle parlak hüccetlerle fikirlere ve gönüllere nakşetmiş ki, Allah’ın izniyle kıyamete kadar, güneş gibi, insanlara ziya verecektir. Allah-u Teâlâ Hazretlerinin bu milletin ruhunda ve fitratında mevcut olan iman cevherini ve İslâmiyet aşkını, Bediüzzaman gibi bir müceddidin vesilesiyle ihya edip şaha kaldırdığını hissediyorum. Hamd olsun, ölmeden bu nurdan istifade ettim. Evet bu ışık, bu ziya Türkiye sınırlarını aşip âlem-i İslâm’ı da içine alarak nurlandıracaktır. Hatta Hristiyan âlemi de Risale-i Nur sayesinde zulümden kurtaracak ve aradığı huzuru İslâmiyet’te bulacaktır.”

Allah (cc.) kabrini pürnur etsin.

Dipnotlar:

* Medreselerde öğrencilere, camilerde halka açık ders verme yetkisine sahip müderris. Ordinaryüs ünvanının Osmanlı dönemindeki muadili.

1 Ruus İmtihanı: medrese tahsilini bitirenlerden bu imtihanı kazanalar ders verme selahiyet sahip olurlar.

[2](#) Mektubat, s: 54 - 55.